

Hamersveldseweg 71 te Leusden. Gemeente Leusden

Bureauonderzoek

Opdrachtgever

Naam

Adres

Postcode Plaats

Projectleider

Versie: 01

Projectnummer

Synthegra Rapport S200053

Autorisatie

Datum:

08-01-2021

COLOFON

Opdrachtgever : Kubiek Ruimtelijke Plannen
Project : Hamersveldseweg 71 te Leusden
Projectnummer : S200053
Titel : Hamersveldseweg 71 te Leusden. Gemeente Leusden. Bureauonderzoek
Datum : 08-01-2021
Projectleider : [REDACTED]
Auteurs : Mw [REDACTED] archeoloog BA
Autorisatie : [REDACTED]
Druk : Synthebra B.V., Leusden
Afbeeldingen : Synthebra B.V., tenzij anders vermeld
ISSN : 1874-9771

Synthebra B.V. is gecertificeerd voor de BRL 4000 protocollen 4001 t/m 4004 (landbodems)

Synthebra B.V.

Olmenlaan 6a
NL-3833 AV Leusden
T: +31 (0)88 81 81 981
E: www.synthebra.nl

© Synthebra B.V., 2020

INHOUD

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	4
SAMENVATTING	5
Inleiding	5
Specifieke archeologische verwachting bureauonderzoek	5
Conclusie en aanbeveling	6
1 INLEIDING	8
1.1 Onderzoekskader	8
1.2 Onderzoeksdoel en vraagstellingen	8
1.3 Ligging en huidige situatie plangebied	9
1.4 Toekomstige situatie plangebied	9
2 BUREAUONDERZOEK	11
2.1 Methode	11
2.2 Landschapsgenese	11
2.3 Historische ontwikkeling	15
2.4 Archeologische waarden in en rondom het plangebied	18
2.5 Gespecificeerde archeologische verwachting	20
3 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	22
3.1 Inleiding	22
3.2 Conclusies / beantwoording onderzoeksvragen	22
3.3 Aanbevelingen	22
BRONNEN	24

Bijlagen:

Bijlage 1: Overzicht van de relevante geologische en archeologische tijdvakken

Afbeelding voorblad: huidige situatie perceel Hamersveldseweg 71 / linkerzijde. Bron: opdrachtgever

Administratieve gegevens

Toponiem	Hamersveldseweg 71
Plaats	Leusden
Gemeente	Leusden
Provincie	Utrecht
Projectnummer	S200053
Bevoegde overheid	Gemeente Leusden. Deskundige namens gemeente: [REDACTED] [REDACTED] (Centrum voor Archeologie Gemeente Amersfoort)
Opdrachtgever	Kubiek Ruimtelijke Plannen
Uitvoerende instantie	Synthesgra B.V.
Onderzoeksmelding (ARCHIS)	4931745100
Datum onderzoeksmelding	22-12-2020
Kaartblad	32D
Periode	Laat-Paleolithicum t/m Nieuwe tijd
Oppervlakte	Circa 1123 m ² plangebied, 385 m ² ontwikkeling
Perceelnummer(s)	Kadastrale Gemeente Leusden, sectie F, nummer 7590
Grond eigenaar / beheerder	Nvt.
Grondgebruik	bebouwd, woonperceel
Geologie	Formatie van Boxtel, laagpakket van Wierden
Geomorfologie	Vlakte van ter dele verspoelde dekzanden of löss (2M53
Bodem	Meerveengronden op zand (zVz)
Depot	Documentatie en vondsten zullen worden aangeleverd aan het Provinciaal Depot van Utrecht, te Utrecht, ArchIS en E- depot

De onderzoekslocatie wordt omsloten door de volgende coördinaten:

Noord:	x 157663	y 459552
Oost:	x 157699	y 459521
Zuid:	x 157668	y 459480
West:	x 157638	y 459514
Centrum:	x 157665	y 459514

Samenvatting

Inleiding

Synthebra B.V. heeft in opdracht van Kubiek Ruimtelijke Plannen een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor een terrein aan de Hamersveldseweg 71 te Leusden. De aanleiding voor het onderzoek is de voorgenomen nieuwbouw van een woning en de herbouw van een bestaande woning. Ten behoeve hiervan is een bestemmingsplanwijziging aangevraagd.

Het plangebied is circa 1123 m² groot, de oppervlakte van de toekomstige bodemverstoring bedraagt 385 m². De diepte van de toekomstige bodemverstoring is op dit moment onbekend, maar uitgaande van de aanleg van fundering voor de bebouwing zal de bodem waarschijnlijk tot in het archeologische niveau worden verstoord, dat in dit gebied vanaf 80 cm beneden maaiveld verwacht kan worden. Hierbij worden de grenzen zoals vastgelegd in het gemeentelijk beleid overschreden.

Specifieke archeologische verwachting bureauonderzoek

Op basis van de Gemeentelijke verwachtingskaart heeft het plangebied een hoge archeologische verwachting. Het plangebied ligt op een vlakte van ten dele verspoelde dekzanden met daarop beekbedgronden. Gezien de ouderdom van de te verwachte afzettingen kunnen in het plangebied vindplaatsen aanwezig zijn vanaf het laat-paleolithicum tot en met het Neolithicum en vanaf de Late Middeleeuwen tot en met de Nieuwe tijd.

Voor het plangebied geldt op basis van de Archeologische Verwachtingskaart van de gemeente Leusden voor het plangebied een hoge archeologische verwachting. Deze hoge verwachting houdt verband met de eerste ontginning van het gebied de Hamerveld vanaf de Hamersveldseweg in circa 1130. Daarnaast ligt het vlakbij de oude stads/dorpskern. Op basis daarvan kan gesteld worden dat er resten van Late-Middeleeuwen en Nieuwe Tijd in het plangebied verwacht mogen worden. Uit het historische onderzoek is gebleken dat de aanwezige bebouwing uit het begin van de 19^e eeuw stamt. Dit geldt voor zowel het vooraan gelegen boerenhuis alsmede de achtergelegen kortgeleden gesloopte opstal.

Periode	Verwachting	Verwachte kenmerken vindplaats	Diepteligging sporen
laat-Paleolithicum – Neolithicum	middelhoog	Bewoningssporen: tijdelijke kampementen Mobilia: vuursteen artefacten, haardkuilen	vanaf ca 50 cm -Mv in A of B-horizont van een podzolprofiel.
Bronstijd - Vroege Middeleeuwen	laag	Bewoningssporen: (semi permanente) nederzettingen, sporen van agrarisch/industrieel landgebruik, percelering: cultuurlaag, Mobilia: fragmenten keramiek, glas, metaal, natuursteen, bouwmaterialen	vanaf ca 50 cm -Mv tot ca 25 cm in C-horizont
Late Middeleeuwen - Nieuwe Tijd	hoog	Bewoningssporen: (semi permanente) nederzettingen, sporen van agrarisch/industrieel landgebruik, percelering: cultuurlaag, Mobilia: fragmenten keramiek, glas, metaal, natuursteen, bouwmaterialen (sporenvlak en vondstconcentratie)	vanaf maaiveld tot in C-horizont

Tabel 1: Gespecificeerde archeologische verwachting.

Conclusie en aanbeveling

Op grond van de resultaten van het onderzoek wordt voor de voorgenomen ontwikkeling van het plangebied zoals omschreven in de vergunningsaanvraag nader archeologisch onderzoek geadviseerd.

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek is mogelijk een archeologische vindplaats in het plangebied aanwezig. Wanneer de geplande graafwerkzaamheden dieper reiken dan 50 cm beneden maaiveld, kunnen eventueel aanwezig archeologische resten verloren gaan en is vervolgonderzoek noodzakelijk. Wij adviseren een vervolgonderzoek in de vorm van een archeologische begeleiding (volgens het protocol IVO-P) om vast te stellen of in het plangebied archeologische resten aanwezig zijn en zo ja, welke waardering hieraan gegeven kan worden. Indien noodzakelijk kan er na overleg met het bevoegd gezag en de opdrachtgever direct doorgestart worden naar een DO (definitieve opgraving). Voor deze archeologische begeleiding is een Programma van Eisen (PvE) noodzakelijk dat is goedgekeurd door de bevoegde overheid. In dit PvE wordt de werkwijze en de randvoorwaarden van de archeologische begeleiding vastgelegd.

Bovenstaande vormt een selectieadvies. Met nadruk willen wij de opdrachtgever erop wijzen dat dit advies nog niet betekent dat in deze fase van het vergunningsverleningstraject reeds bodemverstorende activiteiten of daarop voorbereidende activiteiten kunnen worden ondernomen. De resultaten van dit onderzoek dienen vooraleerst te worden beoordeeld door de bevoegde overheid (gemeente Leusden). Deze neemt een definitief selectiebesluit aangaande de vrijgave van het plangebied voor verdere ontwikkeling zoals omschreven in de vergunningsaanvraag.

Er is getracht een zo gefundeerd mogelijk advies te geven op grond van de gebruikte onderzoeksmethoden. De aanwezigheid van archeologische sporen of resten in het plangebied kan nooit volledig worden uitgesloten. Synthegra B.V. wil de opdrachtgever er daarom op wijzen dat indien tijdens de werkzaamheden een (mogelijke) archeologische vondst wordt gedaan, dan geldt de wettelijke meldingsplicht, zoals omschreven in artikel 5.10 van de Erfgoedwet bij de minister. Uit praktisch oogpunt kan een dergelijke toevalsvondst bij de gemeente worden gemeld.

1 Inleiding

1.1 Onderzoekskader

Synthegra B.V. heeft in opdracht van Kubiek Ruimtelijke Plannen een archeologisch bureauonderzoek¹ uitgevoerd voor een terrein aan de Hamersveldseweg 71 te Leusden (afbeelding 1). De aanleiding voor het onderzoek is de voorgenomen nieuwbouw van een woning en de herbouw van een bestaande woning. Ten behoeve hiervan is een bestemmingsplanwijziging aangevraagd.

Het plangebied is circa 1123 m² groot, de oppervlakte van de toekomstige bodemverstoring bedraagt 385 m². De diepte van de toekomstige bodemverstoring is op dit moment onbekend, maar uitgaande van de aanleg van fundering voor de bebouwing zal de bodem waarschijnlijk tot in het archeologische niveau worden verstoord, dat in dit gebied vanaf 80 cm beneden maaiveld verwacht kan worden. Hierbij worden de grenzen zoals vastgelegd in het gemeentelijk beleid overschreden.

Op de archeologische beleidskaart van de gemeente Leusden ligt het plangebied in een zone met een hoge archeologische verwachting. Volgens de Erfgoedverordening van Leusden is onderzoek verplicht bij een gebied groter dan 100 m² als dit in zone valt met een hoge archeologische waarde op de beleidskaart. Men mag dan starten met de ingreep als een rapport is overgelegd waarin de archeologische waarde van het te verstoren terrein naar het oordeel van het bevoegd gezag in voldoende mate is vastgesteld en waaruit blijkt dat:

- het behoud van de archeologische waarden in voldoende mate kan worden geborgd; of
- de archeologische waarden door de verstoring niet onevenredig worden geschaad; of
- in het geheel geen archeologische waarden aanwezig zijn.

Het onderzoek is uitgevoerd conform de vigerende Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie².

De bevoegde overheid, gemeente Leusden, zal de resultaten van het onderzoek toetsen en een selectiebesluit nemen aangaande de vrijgave van het plangebied voor verdere ontwikkeling zoals omschreven in de vergunningsaanvraag.

1.2 Onderzoeksdoel en vraagstellingen

Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting aan de hand van bestaande bronnen over bekende of verwachte landschappelijke, historische en archeologische waarden.

Onderstaande vragen zullen beantwoord worden aan de hand van de resultaten van het bureauonderzoek op basis waarvan een advies wordt geformuleerd voor vervolgonderzoek in de conclusie.

- *Wat is de opbouw van de ondergrond en het verwachte bodemtype?*
- *Worden archeologische vindplaatsen in het onderzoeksgebied verwacht?*
- *Wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard en datering hiervan?*

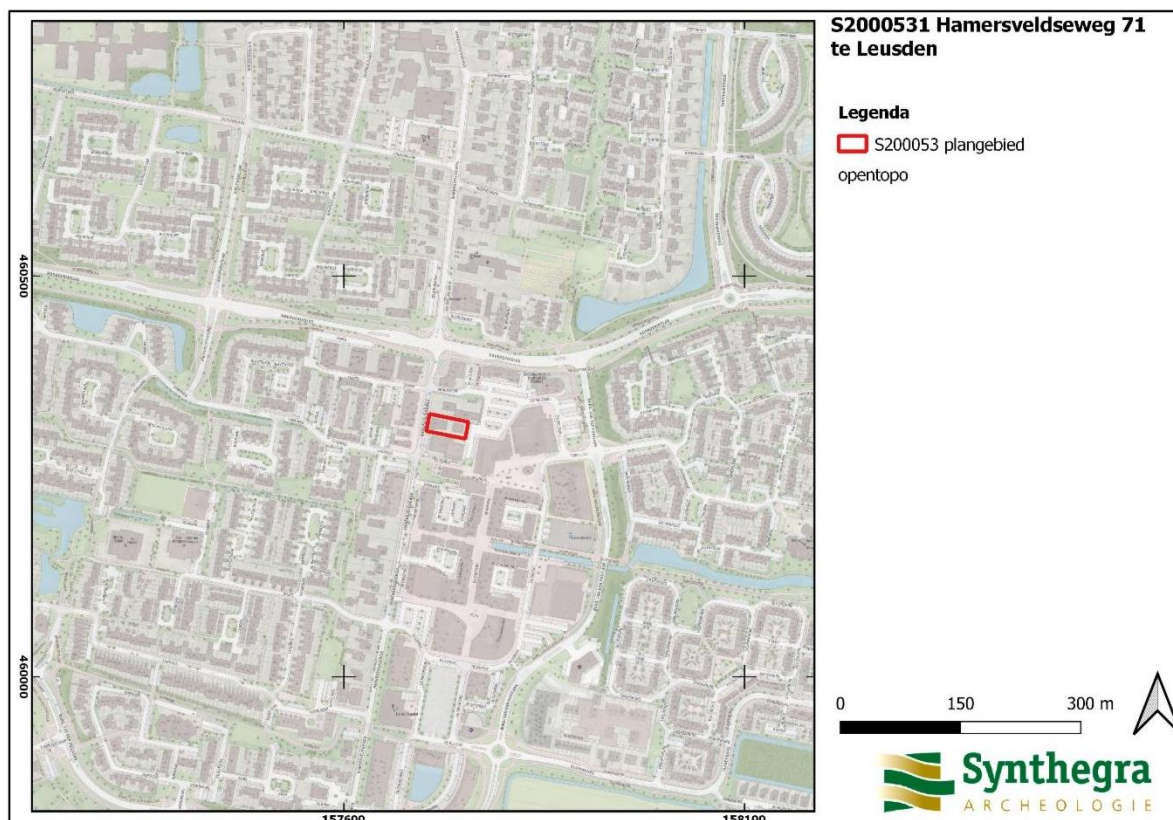
¹ BO, protocol 4002

² SIKB 2018.

- *In hoeverre worden eventueel aanwezige archeologische resten bedreigd door de voorgenomen ontwikkeling van het gebied?*

1.3 Ligging en huidige situatie plangebied

Het plangebied is circa 1123 m² groot, de oppervlakte van de toekomstige bodemverstoring bedraagt in totaal 385 m². Het plangebied is gelegen aan de Hamersveldseweg 71 te Leusden (afbeelding 1). Het plangebied is deels bebouwd, deels verhard met klinkers (achtertuin) en voorzien van gras (voortuin). Het ligt in de bebouwde kom van Leusden.

Afbeelding 1.: Het plangebied, rood omkaderd, op de Open Topografische kaart (Bron: www.pdok.nl).

1.4 Toekomstige situatie plangebied

De huidige inrichting zal worden gewijzigd. In het plangebied wordt een woning gebouwd met een oppervlakte van in totaal 385 m² (afbeelding 2), het voorhuis omvat hier een oppervlakte van 238 m², het nieuw te bouwen achterhuis zal een oppervlakte van 147 m² gaan hebben. De diepte van de toekomstige bodemverstoring is op dit moment onbekend, maar uitgaande van de aanleg van fundering voor de bebouwing zal de bodem waarschijnlijk tot in het archeologische niveau worden verstoord, dat in dit gebied vanaf 80 cm beneden maaiveld verwacht kan worden.

Afbeelding 2: Toekomstige situatie binnen het plangebied. (Bron: opdrachtgever)

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode

Tijdens het bureauonderzoek is met behulp van bestaande bronnen een gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel voor het plangebied opgesteld. Dit is gedaan door het raadplegen van voor de archeologie relevante (schriftelijke) bronnen. Voor het bureauonderzoek zijn met name gegevens over bekende archeologische vindplaatsen in en rond het plangebied verzameld. Dit is aangevuld met historisch en fysisch-geografisch onderzoek, waarbij informatie over vroeger grondgebruik is verkregen door de analyse van historische kaarten en tevens gegevens over de geologie, geomorfologie en bodem zijn bestudeerd.

2.2 Landschapsgenese

Voor het bepalen of, waar en uit welke periode archeologische resten kunnen worden verwacht, zijn de volgende bronnen met betrekking tot de landschapsgenese geraadpleegd:

- Geomorfologische Kaart 1:50.000 (Afbeelding 3)
- Digitaal hoogtemodel, Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) (Afbeelding 4)
- Bodemkaart 1:50.000 (Afbeelding 5)
- Relevante achtergrondliteratuur (zie literatuurlijst)

Voor de geologische beschrijving is gebruik gemaakt van de Lithostratigrafische Indeling van de Ondiepe Ondergrond.³ Zie voor een overzicht van de geologische en archeologische perioden bijlage 1.

In de op één na laatste ijstijd werden de stuwwallen van de Utrechtse Heuvelrug gevormd. Het landijs schoof de Gelderse vallei in richting het zuiden. Het ijs drukte bodemlagen weg en duwde materiaal voor zich uit. Hierdoor werden de Utrechtse Heuvelrug en de Veluwe gevormd. De randen van de afzettingen bestaan uit keileem: een mengsel van klei en door het ijs meegevoerde keien. In het midden van de Vallei liggen de keileemlagen op een diepte van enkele tientallen meters, op de grens van de Vallei en de stuwwallen ligt keileem hier en daar aan de oppervlakte. Na de ijstijd, toen het landijs smolt, werd de Gelderse Vallei grotendeels opgevuld met smeltwaterafzettingen. Het klimaat in deze periode was te vergelijken met dat van tegenwoordig. In de ijstijd had de zeespiegel ruim honderd meter lager gelegen. Door het warmere klimaat steeg die sterk en de zee drong het gebied van de Vallei binnen waarbij zand- en kleilagen werden afgezet.⁴

In de laatste ijstijd bereikte het landijs ons land niet. Er heeste een polklimaat en plantengroei was nauwelijks mogelijk. Smeltwaterbeken sneden zich in de bevroren ondergrond, waardoor er kleinere en grote smeltwaterdalen ontstonden. Het grootste dal, gevormd door smeltwater, ligt tussen Otterlo en Barneveld. Tijdens deze ijstijd werd ook dekzand afgezet. Dit dekzand is een fijn zand, dat door de wind werd afgezet. De afzetting is niet overal van gelijke dikte: op sommige plaatsen hebben zich ruggen gevormd, op ander plekken zijn er vrij vlakke dekzandlaagten.⁵

³ [REDACTED] 2003 en via www.dinoloket.nl: Dinoloket, Standaarden, Lithostratigrafische Nomenclator van de Ondiepe Ondergrond.

⁴ [REDACTED] 2004 174.

⁵ *Ibidem* 176, 185, 192.

De Rijn en Maas, die voor de landijsbedekking naar het noorden stroomden, zijn door het landijs en door de stuwwallen een westelijke koers gaan volgen. De Rijn stroomde langs de stuwwallen en erodeerde een deel van de heuvels tussen de Wageningse Berg en de Grebbeberg. De stuwwalboog die voor een deel in de Betuwe lag, is hierdoor onderbroken. De laatste ijstijd duurde tot ongeveer 10.000 jaar geleden. Daarna werd het warmer en vochtiger en de poolwoestijn veranderde langzaam in gesloten bos. Water van de Utrechtse Heuvelrug en de Veluwe vormde beken en sneed zich ondiep in het dekzand. Hier en daar is door de beken een laagje fijn zand of leem afgezet. Bij Amersfoort komen verschillende beken samen en vormen de Eem, die verder naar het noorden stroomt en in het IJsselmeer uitmondt.⁶

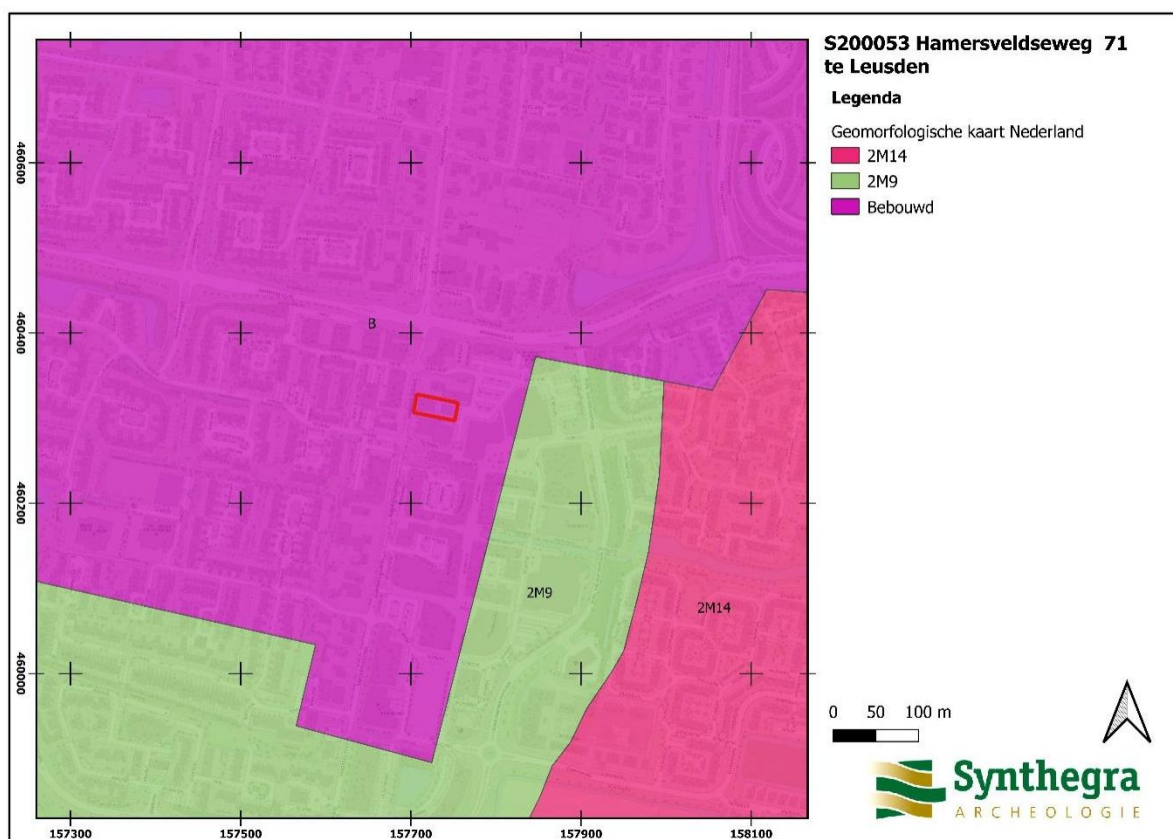
Door de stijging van de zeespiegel en het grondwater, werd het steeds natter in de Gelderse Vallei. Op veel plaatsen was de afwatering slecht, bijvoorbeeld door dekzandruggen of doordat er keileem in de ondergrond zat. Het water bleef staan, moerassen ontstonden waarin veen zich kon ontwikkelen. Het veen breidde zich vanuit de moerassen over steeds grotere oppervlakten uit, totdat uiteindelijk een groot deel van de Gelderse Vallei uit veenmoeras bestond.⁷

Geo(morfo)logie en landschap

Geomorfologisch gezien ligt het in een bebouwd gebied, maar op basis van omliggende eenheden kan er vanuit gegaan worden dat de ondergrond bestaat uit een vlakte van ter dele verspoelde dekzanden (code 2M9). Het plangebied ligt op de Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden. In de omgeving van het plangebied liggen ook vlaktes van ten dele verspoelde dekzanden (die vervlakt zijn door veen en/of overstromingsmateriaal, code 2M14), een dekzandrug (code 3K14) en bebouwing. Voor de periode Laat Paleolithicum-Neolithicum kan basis van de ligging op verspoeld zand een middelhoge verwachting worden opgesteld.

⁶ [REDACTED] 2004 199.

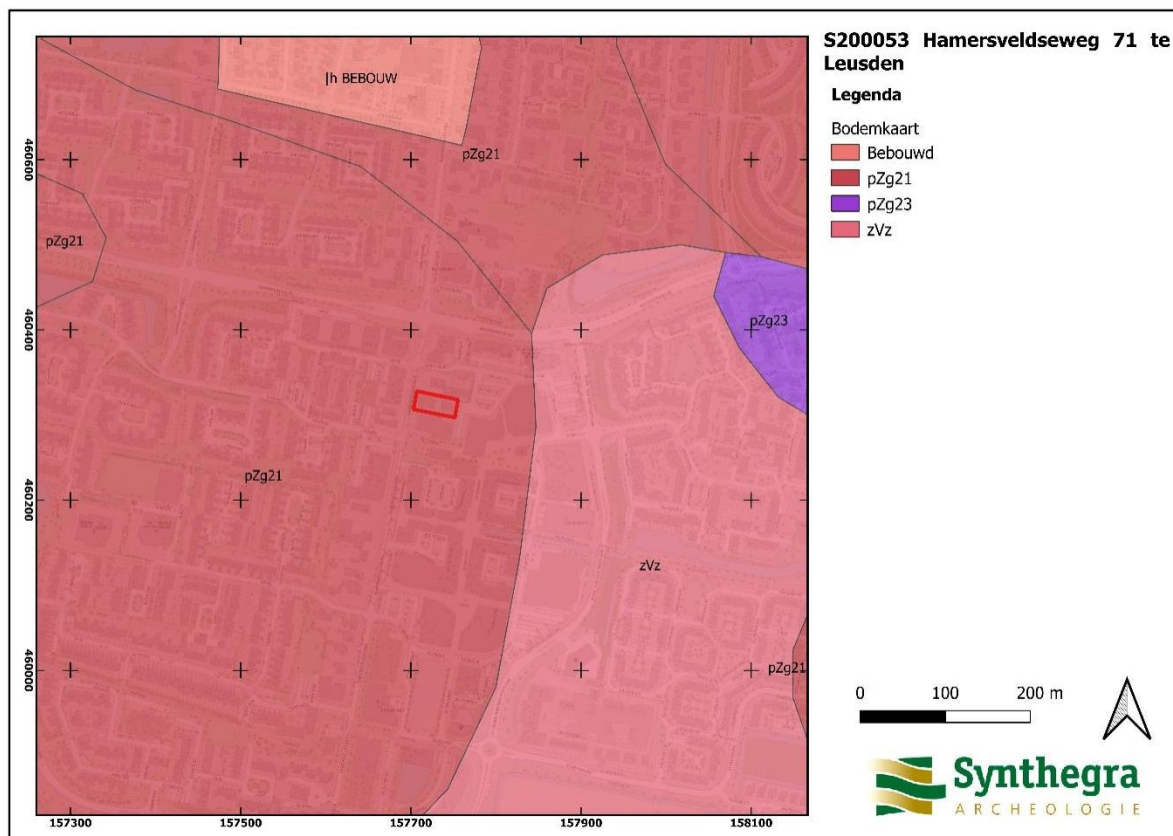
⁷ *Ibidem* 237, 271.

Afbeelding 3: Het plangebied, rood omkaderd, op de Geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000. (Bron: www.Pdok.nl).

Bodem

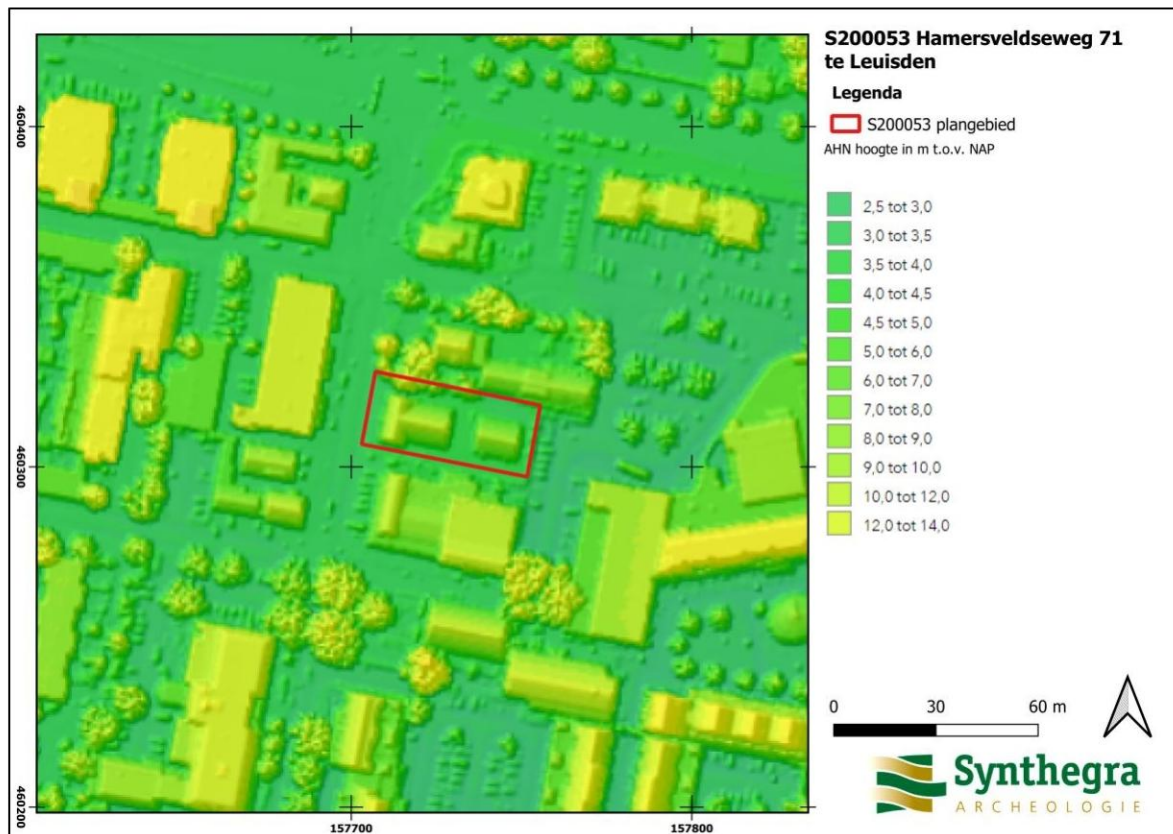
Bodemkundig gezien ligt het plangebied op beekerdgronden met leemarm en zwak lemig fijn zand (pZg21). Hier kan nog een veld- of humuspodzol voorkomen. Ten oosten liggen meerveengronden op zand (code zVz). De meerveengronden beginnen ondieper dan 120 cm -Mv.

Afbeelding 4: Het plangebied, rood omkaderd, op de Bodemkaart van Nederland 1:50.000. (Bron: www.Pdok.nl).

AHN

Op basis van het digitale hoogtemodel zoals weergegeven in het AHN varieert de hoogte van het maaiveld van circa 2,6 tot 3 m +NAP.⁸ Wat hier opvalt is dat het hele erf hoger ligt dan de directe omgeving, wellicht is het erf opgehoogd ten behoeve van de aanwezige bebouwing/bestrating.

Afbeelding 5: Het plangebied, rood omkaderd, op het Actueel Hoogtebestand van Nederland (AHN), (Bron: www.ahn.nl).

2.3 Historische ontwikkeling

Voor de historische ontwikkeling is divers kaart- en beeldmateriaal (Afbeelding 6 t/m 13) en relevante achtergrondliteratuur geraadpleegd (zie literatuurlijst).

Het onderzoeksgebied valt binnen de ontginning Hamersveld. Hamersveld is een cope-ontginning uit ongeveer 1130 van de Paulusabdij van Utrecht. De Hamersveldseweg vormt een tweezijdige ontginningsas met strokenverkaveling richting de Grift in het westen en de Moorsterbeek in het oosten. Aangenomen wordt dat het noordelijke deel van Hamersveld, waarbinnen het onderzoeksgebied valt, het oudste deel van de ontginning is. Langs de bij deze drooglegging aangelegde ontsluitingsweg ontstonden boerenbedrijven waarop aanvankelijk voornamelijk landbouw bedreven werd, maar later, door de inklinking van de veenlagen en de daarmee gepaard gaande vernatting van de bodem, overgegaan werd op veeteelt. Het plangebied ligt direct ten oosten van deze weg.⁹

⁸ Hoogteligging van het plangebied op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) in m NAP (Normaal Amsterdams Peil) geraadpleegd op www.ahn.nl

⁹ Blijdenstijn 2007

Op de kadastrale minuut uit 1811-1830 is er bebouwing zichtbaar binnen de grenzen van het plangebied. Volgens de BAGviewer¹⁰ dateert het gebouw dat momenteel aanwezig is uit 1920, maar bouwhistorisch is bekend dat het om een gebouw uit begin 19^e eeuw geeft en 1820 de correcte datering moet zijn.

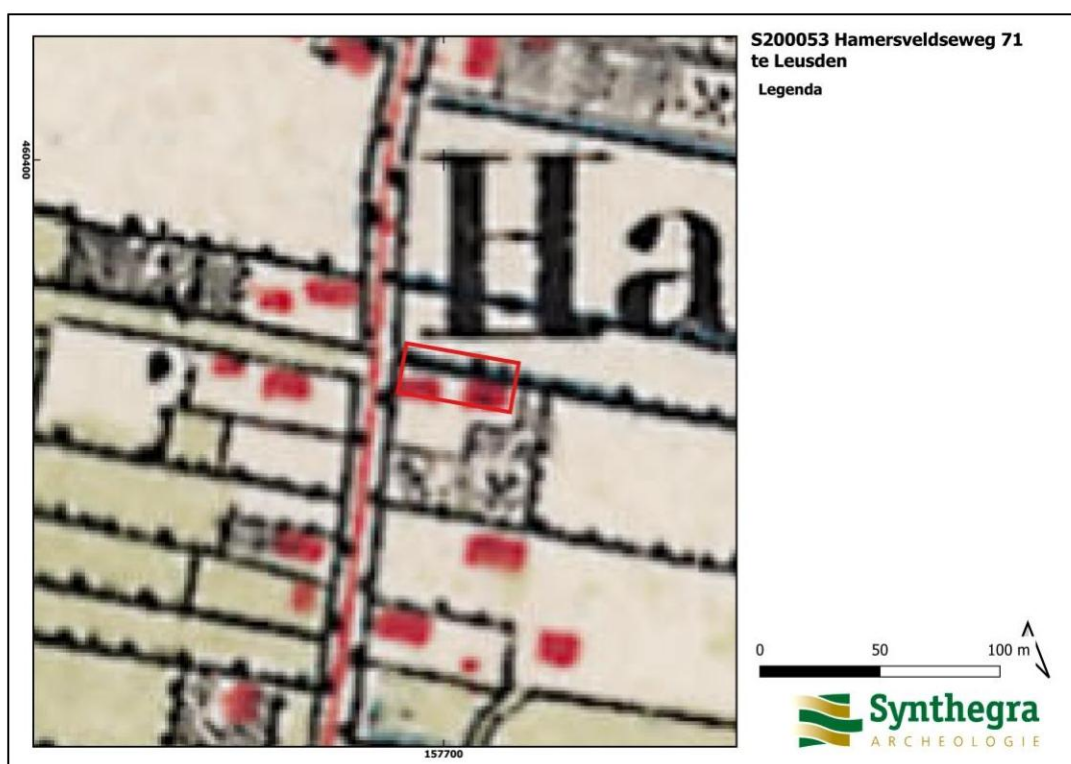
Afbeelding 6: Het plangebied, rood omkaderd, op het kadastrale minuutplan¹¹ uit 1811-1830 (Bron: beeldbank.cultureelerfgoed.nl).

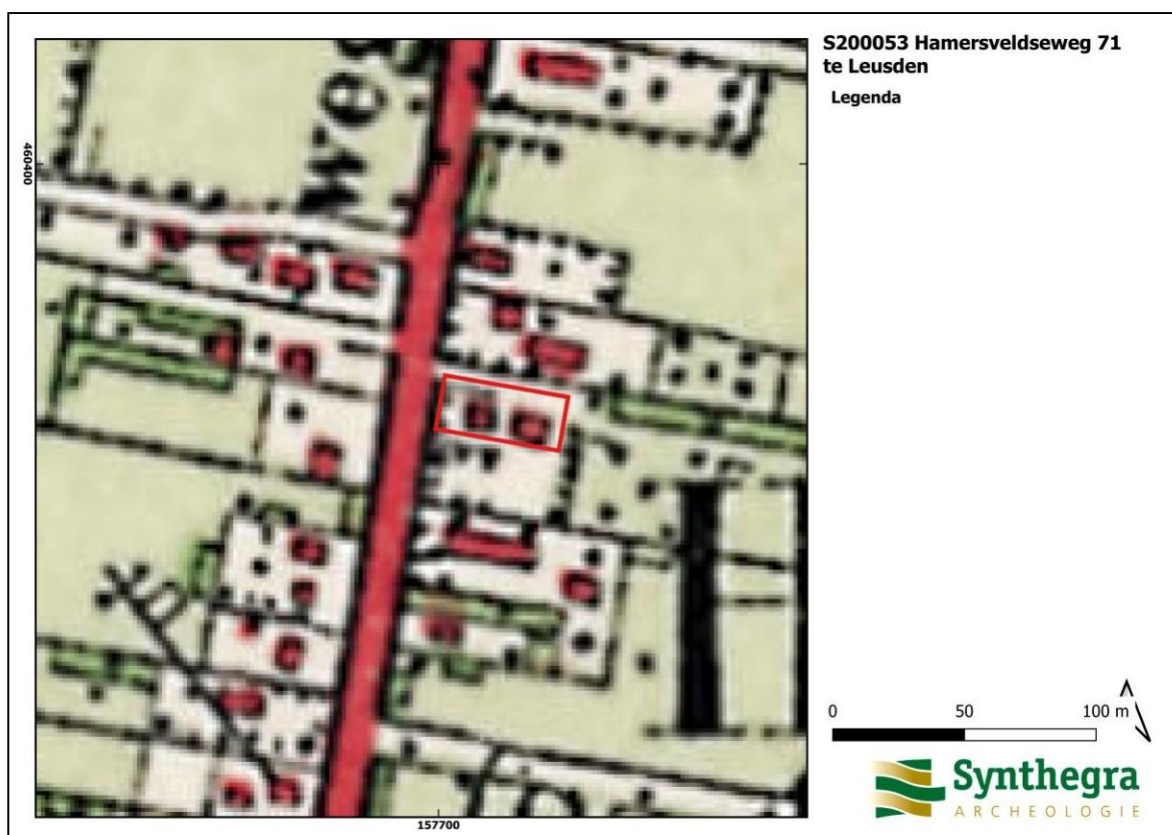
Afbeelding 7: Het plangebied, rood omkaderd, op de topografische kaart uit 1880 (Bron: www.topotijdreis.nl).

¹⁰ <https://bagviewer.kadaster.nl/lvbag/bag-viewer/index.html?searchQuery=hamersveldseweg%2071&resultOffset=0&objectId=0327100000250188&geometry.x=157714&geometry.y=460316&zoomlevel=6&detailsObjectId=0327100000250188>

¹¹ Kadastrale Minuutplannen zijn ten behoeve van de belastingheffing vervaardigde kaarten. De opnames zijn gestart in 1811, ten tijde van Frans bestuur en gecontinueerd tot 1832 (vanaf 1815 onder Nederlands bewind). Het zijn grondbeschrijvingen van de gemeenten met hierop aangegeven de percelen, perceelnummers en gebouwen.

Afbeelding 8: Het plangebied, rood omkaderd, op de topografische kaart uit 1900 (Bron: www.topotijdreis.nl).

Afbeelding 9: Het plangebied, rood omkaderd, op de topografische kaart uit 1930 (Bron: www.topotijdreis.nl).

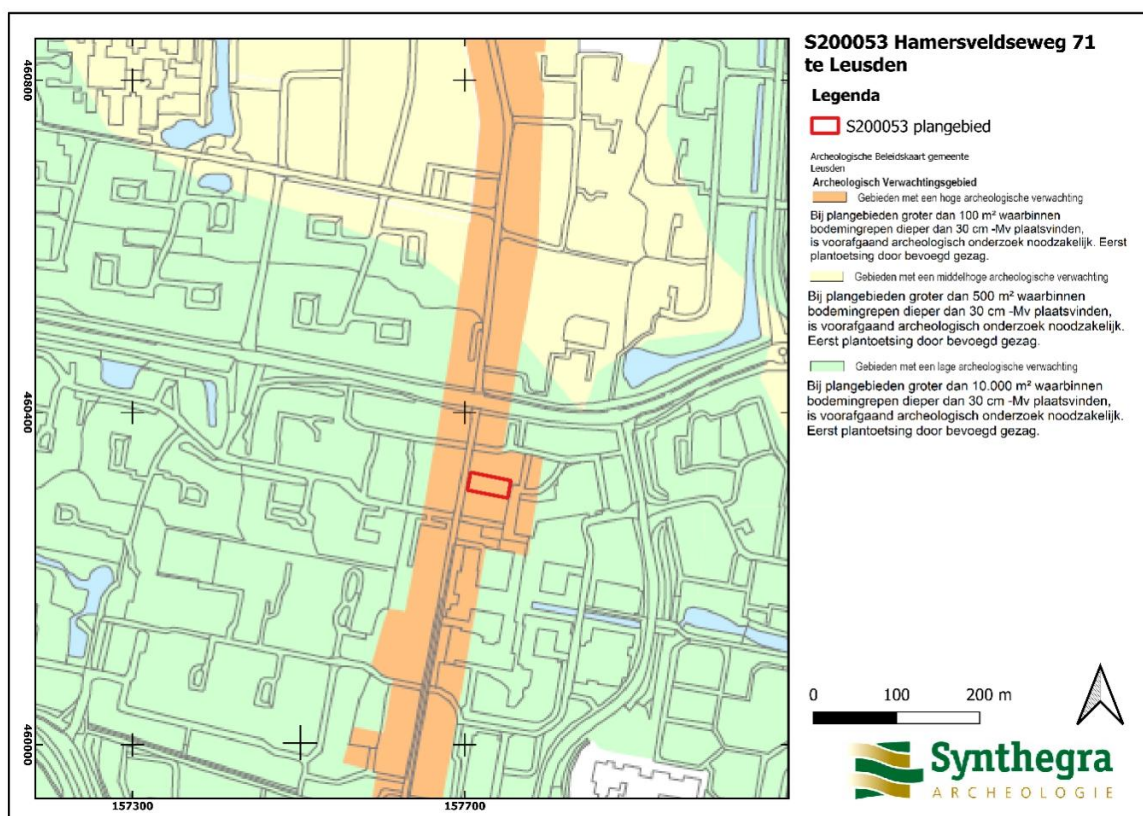
Bekende bodemverstoring

Binnen het plangebied zijn voor zover bekend geen grondroeringen veroorzaakt door saneringen van munitie, bodemverontreinigingen of ondergrondse olietanks, benzinepompiinstallaties en dergelijke bekend waardoor archeologische resten mogelijk verloren zijn gegaan.¹²

2.4 Archeologische waarden in en rondom het plangebied

In deze paragraaf wordt gekeken of binnen en rond het plangebied archeologische en/of ondergrondse bouwhistorische waarden bekend zijn. Hiervoor is het Archeologisch Informatie Systeem (ARCHIS III) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) geraadpleegd en in aanvulling daarop de archeologische beleidskaart van de gemeente Leusden, Achtergrondliteratuur (zie literatuurlijst) en gegevens van amateurarcheologen.

Voor het plangebied geldt op basis van de Archeologische Verwachtingskaart van de gemeente Leusden voor het plangebied een hoge archeologische verwachting (Afbeelding 14). Deze hoge verwachting houdt verband met de eerste ontginning van het gebied de Hamerveld vanaf de Hamersveldseweg in circa 1130. Op basis daarvan kan gesteld worden dat er resten van Late-Middeleeuwen en Nieuwe Tijd in het plangebied verwacht mogen worden.

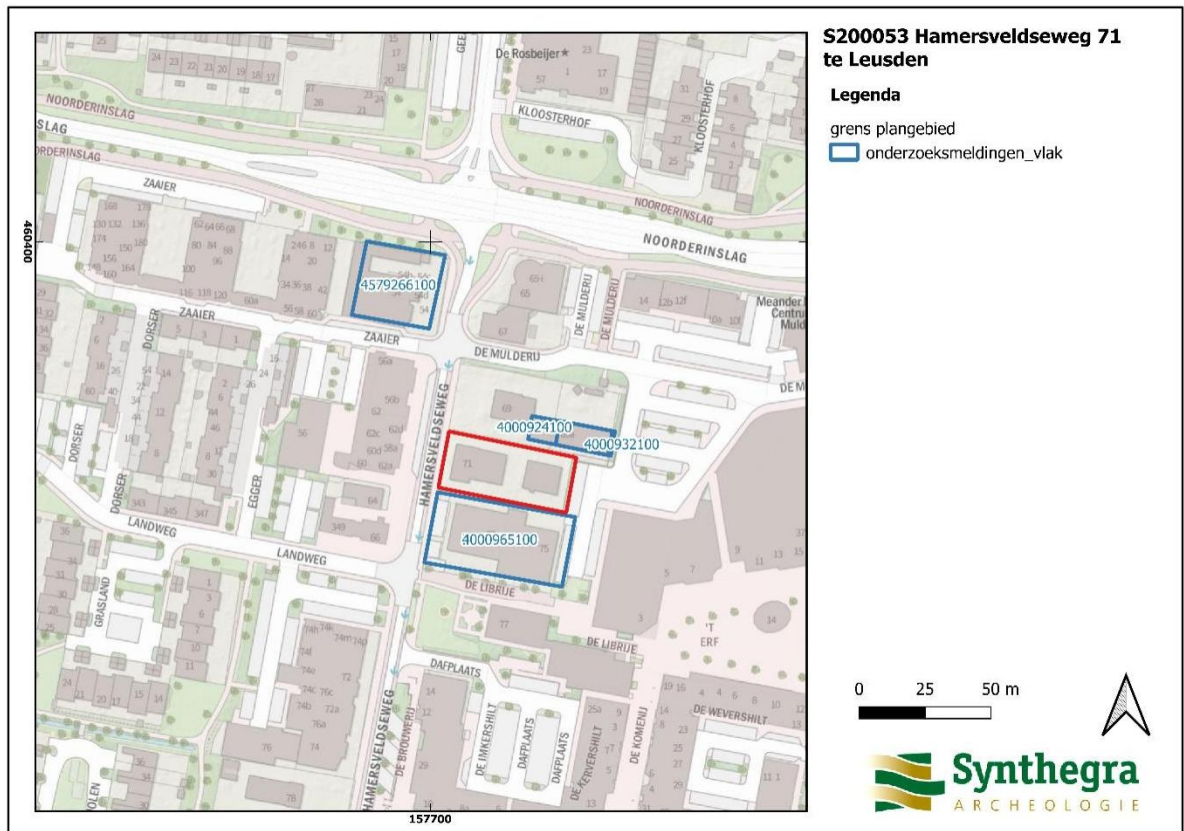

Afbeelding 10: Het plangebied, rode kader, geprojecteerd op de Archeologische Verwachtingskaart van de gemeente Leusden, (Bron: gemeente Leusden).

¹² www.bodemloket.nl, <http://www.explosievenopsporing.nl/veo-bommenkaart/>

2.4.1 Monumenten, waarnemingen en onderzoeksmeldingen in (de nabijheid van) het plangebied

Er zijn in (de nabijheid van) het plangebied, binnen een straal van 200 m, in ARCHIS III een aantal gegevens bekend aangaande archeologische monumenten, waarnemingen en/of onderzoeksmeldingen.

Afbeelding 11: Overzicht van de monumenten, waarnemingen en onderzoeksmeldingen binnen een straal van 200 m van het plangebied, (Bron:Archis3).

Zaakidentificatienummer 4000924100 en 4000934100: Bureau voor Archeologie, Hamersveldseweg 69¹³: Uit het booronderzoek blijkt dat het bodemmateriaal bestaat uit dekzand. Oorspronkelijk was een A horizont aanwezig in de top van het bodemprofiel. Bodemkundig worden de gronden geclassificeerd als veldpodzolgronden. Het bodemprofiel is echter sterk geroerd. Restanten van een A horizont zijn nog wel aanwezig, maar zijn vermengd met ander bodemmateriaal of zijn alleen als humeuze zandbrokken herkenbaar. Op de plaats van de huidige bebouwing is de oorspronkelijke grond 30 tot 60 cm opgehoogd met zand en hierop ligt 15 cm beton. De top van de oorspronkelijke bodem ligt dus 45 tot 80 cm onder de bovenkant van de betonvloer. Vermoedelijk is de bodem omgewerkt bij de bouw van het huidige pand, en later bij het aanbrengen van een betonvloer. Onder de omgewerkte grond kunnen nog archeologische sporen aanwezig zijn (dieper dan 285 cm NAP). Dit niveau bevindt zich buiten het bereik van de voorgenomen graafwerkzaamheden. Bureau voor Archeologie adviseert het plangebied vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling.

¹³ Miedema & de Boer 2016b

Zaakidentificatienummer 4000965100: Bureau voor Archeologie, Hamersveldseweg 71b¹⁴. In het plangebied zijn vijf boringen geplaatst tot maximaal 150 cm -mv. Hieruit blijkt dat de natuurlijke bodemopbouw grotendeels intact is. Het bodemprofiel bestaat uit dekzand met een A op AC op C horizont. Bodemkundig worden de gronden geclassificeerd als veldpodzolgronden. Op de plaats van de huidige bebouwing is de oorspronkelijke grond 20 tot 90 cm opgehoogd. Eventuele archeologische resten kunnen aanwezig zijn onder de oorspronkelijke bouwvoor. De top van dit archeologisch niveau bevindt zich tussen 40 en 100 cm -mv (302 en 254 cm NAP). Bij de realisatie van de ontwikkeling wordt de bodem vergraven tot 320 cm NAP en daarbij wordt het archeologische niveau niet geraakt. Het plaatsen van funderingspalen kan worden beschouwd als een beperkte en daarom toelaatbare verstoring. Bureau voor Archeologie adviseert het plangebied vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling

Zaakidentificatienummer 4579266100: Synthebra rapport S170103¹⁵. De opbouw van de ondergrond bestaat uit volledig gereduceerd grijs, zeer fijn dekzand, afgedekt met een laag opgebrachte grond waarin aan de basis geroerde delen van de oorspronkelijke bouwvoor waargenomen. Er worden in het plangebied geen archeologische resten verwacht. Hierdoor worden er ook geen archeologische resten bedreigd door de voorgenomen ontwikkeling van het gebied.

2.5 Gespecificeerde archeologische verwachting

Op basis van bovenstaand bureauonderzoek is voor het plangebied een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld. De essentie hiervan is weergegeven in tabel 1.

Op basis van de Gemeentelijke verwachtingskaart heeft het plangebied een hoge archeologische verwachting. Het plangebied ligt op een vlakte van ten dele verspoelde dekzanden met daarop beekbedgronden. Gezien de ouderdom van de te verwachte afzettingen kunnen in het plangebied vindplaatsen aanwezig zijn vanaf het laat-paleolithicum tot en met het Neolithicum en vanaf de Late Middeleeuwen tot en met de Nieuwe tijd.

Voor het plangebied geldt op basis van de Archeologische Verwachtingskaart van de gemeente Leusden voor het plangebied een hoge archeologische verwachting. Deze hoge verwachting houdt verband met de eerste ontginning van het gebied de Hamerveld vanaf de Hamersveldseweg in circa 1130. Daarnaast ligt het vlakbij de oude stads/dorpskern. Op basis daarvan kan gesteld worden dat er resten van Late-Middeleeuwen en Nieuwe Tijd in het plangebied verwacht mogen worden. Uit het historische onderzoek is gebleken dat de aanwezige bebouwing uit het begin van de 19^e eeuw stamt. Dit geldt voor zowel het vooraan gelegen boerenhuis alsmede de achtergelegen kortgeleden gesloopte opstal.

¹⁴ Miedema & de Boer 2016a

¹⁵ Halverstadt & van den Berghe 2017

Periode	Verwachting	Verwachte kenmerken vindplaats	Diepteligging sporen
laat-Paleolithicum – Neolithicum	middelhoog	Bewoningssporen: tijdelijke kampementen Mobilia: vuursteen artefacten, haardkuilen	vanaf ca 50 cm -Mv in A of B-horizont van een podzolprofiel.
Bronstijd - Vroege Middeleeuwen	laag	Bewoningssporen: (semi permanente) nederzettingen, sporen van agrarisch/industriële landgebruik, percelering: cultuurlaag, Mobilia: fragmenten keramiek, glas, metaal, natuursteen, bouwmaterialen	vanaf ca 50 cm -Mv tot ca 25 cm in C-horizont
Late Middeleeuwen - Nieuwe Tijd	hoog	Bewoningssporen: (semi permanente) nederzettingen, sporen van agrarisch/industriële landgebruik, percelering: cultuurlaag, Mobilia: fragmenten keramiek, glas, metaal, natuursteen, bouwmaterialen (sporenvlaak en vondstconcentratie)	vanaf maaiveld tot in C-horizont

Tabel 1: Gespecificeerde archeologische verwachting.

3 Conclusies en aanbevelingen

3.1 Inleiding

Het doel van het archeologisch bureauonderzoek was het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied. Voor het plangebied geldt een hoge verwachting voor vuursteenvindplaatsen uit het laat-paleolithicum en mesolithicum en nederzettingsresten uit het neolithicum en vanaf de Late Middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd. Voor de periode Bronstijd tot en met Vroege Middeleeuwen geldt een lage verwachting.

3.2 Conclusies / beantwoording onderzoeksvragen

- *Wat is de opbouw van de ondergrond en het verwachte bodemtype?*
Het plangebied ligt op een vlakte van ten dele verspoelde dekzanden met daarop beekerdgronden.
- *Worden archeologische vindplaatsen in het onderzoeksgebied verwacht?*
Ja, er is sprake van bebouwing weergegeven op historische kaarten dat in ieder geval teruggaat tot aan het begin van de 19^e eeuw. Mogelijk is de bebouwing al ouder en kan deze teruggaan tot in de Late Middeleeuwen.
- *Wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard en datering hiervan?*
Het gaat hier om bebouwing dat mogelijk teruggaat tot in de Late Middeleeuwen, het kan dan gaan om de funderingen van een woonhuis en stal en verwante infrastructuur dat op het erf aanwezig kan zijn.
- *In hoeverre worden eventueel aanwezige archeologische resten bedreigd door de voorgenomen ontwikkeling van het gebied?*
De nieuwe ontwikkelingen zullen uitgevoerd worden exact op de locatie waar de bebouwing op historisch kaartmateriaal staat weergegeven.

3.3 Aanbevelingen

Op grond van de resultaten van het onderzoek wordt voor de voorgenomen ontwikkeling van het plangebied zoals omschreven in de vergunningsaanvraag nader archeologisch onderzoek geadviseerd.

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek is mogelijk een archeologische vindplaats in het plangebied aanwezig. Wanneer de geplande graafwerkzaamheden dieper reiken dan 50 cm beneden maaiveld kunnen eventueel aanwezig archeologische resten verloren gaan en is vervolgonderzoek noodzakelijk. Wij adviseren een vervolgonderzoek in de vorm van een archeologische begeleiding volgens protocol IVO-P om vast te stellen of in het plangebied archeologische resten aanwezig zijn en zo ja, welke waardering hieraan gegeven kan worden. Indien noodzakelijk kan er na overleg met het bevoegd gezag en de opdrachtgever direct doorgestart worden naar een DO (definitieve opgraving). Voor deze archeologische begeleiding is een Programma van Eisen (PvE) noodzakelijk dat is goedgekeurd door de bevoegde overheid. In dit PvE wordt de werkwijze en de randvoorwaarden van de archeologische begeleiding vastgelegd.

Bovenstaande vormt een selectieadvies. Met nadruk willen wij de opdrachtgever erop wijzen dat dit advies nog niet betekent dat in deze fase van het vergunningsverleningstraject reeds bodemverstorende activiteiten of daarop voorbereidende activiteiten kunnen worden ondernomen. De resultaten van dit onderzoek dienen vooraleerst te worden beoordeeld door de bevoegde overheid (gemeente Leusden). Deze neemt een definitief selectiebesluit aangaande de vrijgave van het plangebied voor verdere ontwikkeling zoals omschreven in de vergunningsaanvraag.

Er is getracht een zo gefundeerd mogelijk advies te geven op grond van de gebruikte onderzoeksmethoden. De aanwezigheid van archeologische sporen of resten in het plangebied kan nooit volledig worden uitgesloten. Synthegra B.V. wil de opdrachtgever er daarom op wijzen dat indien tijdens de werkzaamheden een (mogelijke) archeologische vondst wordt gedaan, dan geldt de wettelijke meldingsplicht zoals omschreven in artikel 5.10 van de Erfgoedwet bij de minister. Uit praktisch oogpunt kan een dergelijke toevalsvondst bij de gemeente worden gemeld.

Bronnen

Literatuur

██████████ 1989: *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland, de hogere niveaus*. Staring Centrum, Wageningen.

██████████ 2004: *De vorming van het land*. Van Gorcum, Assen.

██████████ 2005: *Landschappelijk Nederland*. Van Gorcum, Assen.

██████████ 2006: *Nederlandse plaatsnamen. Herkomst en Historie*. Prisma, Utrecht.

██████████ Hamersveldseweg 54 in Leusden, gemeente Leusden, Bureau- en Inventariserend Veldonderzoek, verkennend booronderzoek. Synthegra-Rapport S170103. Leusden

██████████ 1998: *De ontginning van Nederland. Het ontstaan van de agrarische cultuurlandschappen in Nederland*. Matrijs, Utrecht.

██████████ 2016a.: Hamersveldseweg 71b, Leusden, gemeente Leusden: een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek in de vorm van boringen. Bureau voor Archeologie Rapport 312. Utrecht.

██████████ 2016b.: Hamersveldseweg 69, Leusden, gemeente Leusden: een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek in de vorm van boringen. Bureau voor Archeologie Rapport 326. Utrecht.

██ 2003: *De ondergrond van Nederland*. Wolters-Noordhoff, Groningen/Houten.

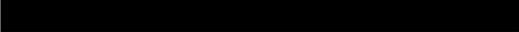
██████████ 2017: *Archeologisch onderzoek (IVO-P) Hamersveldseweg 120 a-b Leusden*, CAR rapport 65, Centrum voor Archeologie, Gemeente Amersfoort.

Nederlands Normalisatie-instituut, 1989: *NEN 5104 Geotechniek - Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.

Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer, 2006: *Leidraad inventariserend veldonderzoek; Deel: karterend booronderzoek (aanvulling op de KNA 3.1)*. SIKB, Gouda.

Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer, 2018: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 4.1*. SIKB, Gouda.

██████████ 2019: *Archeologisch bureauonderzoek Hamersveldseweg 127 Leusden*, Buro de Brug Rapporten B18-382, Amsterdam.

 2017: *Archeologisch vooronderzoek ten behoeve van de nieuwbouw van woningen aan de Clarenburg 1 te Leusden, gemeente Leusden. Ruimtelijk advies op basis van bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek*, V15-3219, Amersfoort.

Internet (geraadpleegd december 2020)

<http://beeldbank.cultureelerfgoed.nl>

<https://zoeken.cultureelerfgoed.nl/>

www.ahn.nl

www.bodemloket.nl

www.dinoloket.nl

<http://www.explosievenopsporing.nl/veo-bommenkaart/>

topotijdreis.nl

gahetna.nl

pdok.nl

Bijlagen:

**Bijlage 1: Overzicht van relevante geologische en archeologische
 tijdvakken**

Overzicht geologische en archeologische tijdvakken

Ouderdom in jaren	Chronostratigrafie					MIS	Lithostratigrafie				
	Kwartair	Laat	Holoceen					1	Formaties: Naaldwijk (marien), Nieuwkoop (veen), Echteld (fluviatiel)		Formatie van Beegden
11.755			Laat	Weichselien (ijstijd)	Laat-Weichselien (Laat-Glaciaal)	Late Dryas (koud)	2	Formatie van Kreftenheye			
12.745						Allerød (warm)					
13.675						Vroege Dryas (koud)					
14.025						Bølling (warm)					
15.700						Laat-Pleniglaciaal					
29.000					Midden-Weichselien (Pleniglaciaal)	Midden-Pleniglaciaal	3				
50.000						Vroeg-Pleniglaciaal	4				
75.000						Vroeg-Weichselien (Vroeg-Glaciaal)				5a	
							5b				
						5c					
				5d							
115.000		Eemien (warme periode)					5e		Eem Formatie		
130.000		Midden	Midden	Saalien (ijstijd)			6	Formatie van Urk	Formatie van Drente		
370.000				Holsteinien (warme periode)					Formatie van Peelo		
410.000				Elsterien (ijstijd)							
475.000				Cromerien (warme periode)							
850.000				Vroeg	Vroeg	Pre-Cromerien			Formatie van Sterksel		
2.600.000											

Cal. jaren v/n Chr.	¹⁴ C jaren	Chronostratigrafie		Pollen zones	Vegetatie	Archeologische perioden	
1950	0	Laat	Subatlanticum koeler vochtiger	Vb2	Loofbos eik en hazelaar overheersen haagbeuk veel cultuurplanten rogge, boekweit, korenbloem	Nieuwe tijd	
- 1500				Vb1		Middeleeuwen	
- 450				Va		Romeinse tijd	
0		Midden	Subboreaal koeler droger	IVb	Loofbos eik en hazelaar overheersen beuk>1% invloed landbouw (granen)	IJzertijd	
- 12				IVa		Bronstijd	
- 800	815		Atlanticum warm vochtig	III	Loofbos eik, els en hazelaar overheersen in zuiden speelt linde een grote rol	Neolithicum	
- 2000	2650						
- 3755	5000						
- 4900		Vroeg	Boreaal warmer	II	den overheerst hazelaar, eik, iep, linde, es	Mesolithicum	
- 5300							
- 7020	8000		Preboreaal warmer	I	eerst berk en later den overheersend		
- 8240	9000	Laat-Pleistoceen Weichselien (ijstijd)	Laat- Weichselien (Laat- Glaciaal)	Late Dryas	LW III	parklandschap	Laat-Paleolithicum
- 8800	10.150			Allerød	LW II	dennen- en berkenbossen	
11.755	10.800			Vroege Dryas	LW I	open parklandschap	
12.745	11.800			Bølling		open vegetatie met kruiden en berkenbomen	
13.675	12.000		Midden- Weichselien (Pleniglaciaal)			perioden met een poolwoestijn en perioden met een toendra	Midden-Paleolithicum
14.025	13.000					Vroeg- Weichselien (Vroeg- Glaciaal)	
15.700			Eemien (warme periode)			loofbos	
- 35.000			Saalien (ijstijd)				
75.000		Midden-Pleistoceen				Vroeg-Paleolithicum	
115.000							
130.000							
- 300.000							

Chronostratigrafie voor Noordwest-Europa volgens Zagwijn (1974), Vandenberghe (1985) en De Mulder *et al.* (2003). Lithostratigrafie volgens De Mulder *et al.* (2003). Mariene isotoop stadium (MIS) volgens Bassinot *et al.* (1994). Atmosferische data volgens Stuiver *et al.* (1998). Zuurstofisotoop calibratie (OxCal) versie 3.9 Bronk Ramsey (2003), toegepast op het Laat-Weichselien en het Holoceen. Archeologische periode-indeling en ouderdom volgens de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB). Vegetatie bewerkt volgens Berendsen (2000). Pollenzones volgens P. Vos & P. Kiden (2005).